

– у контексті соціального розвитку – забезпечити прогресивний розвиток системи освіти, що забезпечуватиме ефективну зайнятість на ринку праці та враховуватиме попит на робочу силу, що сформувався на ринку праці.

Література

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Качан Є. П. Регіональні аспекти соціальної політики формування і збереження трудового потенціалу. Управління розвитком / Є. П. Качан, А. С. Коцур ; зав. ред. Седова Л. М. – Харків : ХНЕУ, 2006. – № 3. – С. 89–91.

3. Колот А. Генезис соціальної політики під впливом глобалізації та лібералізації економічних відносин / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2008. – № 1. – С. 3–11.

4. Коцур А. С. Особливості реалізації соціальної політики України / А. С. Коцур // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність і тенденції глобалізації: матеріали V Ювілейної міжнар. наук.-практ. конф., [«Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації»] (м. Тернопіль, 2008 р.). – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – Ч 1. – С. 221–223

5. Коцур А. С. Розвиток системи освіти як один з напрямків оптимізації відтворення кадрового потенціалу промисловості України / А. С. Коцур // Зайнятість та ринок праці. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – С. 73–75.

6. Лібанова Е. М. Соціальні аспекти економічного зростання в Україні // Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку – К.: НТУ КПІ, 2008. – С. 64–78.

УДК 657.633:631.15

Катерина Мельник

ОПЕРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО БІЗНЕСУ

Проведено детальне дослідження ролі соціальної відповідальності в сільськогосподарському бізнесу. Доведено, що її значення в розвитку інфраструктури сільських територій, покращення стану навколишнього природного середовища та культурно-просвітницького збагачення населення суттєво зросло в сучасних умовах. Розкрито і проаналізовано місце оперативного контролю при реалізації соціальної відповідальності в сільськогосподарських підприємствах. Обґрунтовано його ключову участь у досягненні позитивних результатів у трьох взаємопов'язаних складових сільськогосподарської діяльності: економічній, соціальній та екологічній. Запропоновані напрямки контрольної роботи та шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення оперативного контролю для формування належної основи виконання соціальної відповідальності сільськогосподарського бізнесу.

The detailed study of the role of social responsibility in the agricultural business. Proved its importance in the development of infrastructure in rural areas, improving the environment and the cultural and educational enrichment of the population significantly increased in the modern world. The place to discover and operational control in the implementation of social responsibility in agricultural enterprises. Grounded its key part in achieving positive results in three interrelated components of agricultural activities: economic, social and environmental. Proposed areas of control and ways to improve information support for operational control of the formation of the foundation of proper social responsibility agricultural business.

Ключові слова: соціальна відповідальність, оперативний контроль, сільськогосподарське підприємство, соціально-екологічна діяльність.

Keywords: social responsibility, operational control, agricultural enterprise, social and environmental activities.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Глобальні економічні процеси, використання новітніх технологій та стрімке впровадження результатів науково – технічного прогресу в практику сільсько-

господарських підприємств наклали суттєвий відбиток на соціальне середовище галузі. Непомірно, поспішне чи незбалансоване застосування інноваційних пропозицій і розробок часто пригальмує соціальний розвиток аграрного сектора економіки. Як наслідок погіршується стан навколишнього природного середовища, нераціонально й часто неправомірно використовується ресурсний потенціал, зростає кількість захворювань серед населення. Такі фактори обумовлюють необхідність посиленого оперативного контролю за дотриманням технології виробництва сільськогосподарської продукції, вирішенням назрілих екологічних проблем, збереженням і розвитком загальноприйнятих соціальних норм і правил.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблему соціальної відповідальності в сільськогосподарському бізнесу досліджують чимало вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед них: Н. Г. Виговська, В. М. Жук, М. Я. Дем'яненко, В. А. Дерій, І. К. Дрозд, Є. В. Калюга, Г. Г. Кірейцев. Науковці вивчали економічну сутність і значення соціальної відповідальності, передумови її становлення і розвитку в Україні.

Цілі статті. Однак дослідження ролі оперативного контролю у соціально – екологічній складовій сільськогосподарської діяльності не проводилося на достатньому рівні. Тому вважаємо за доцільне розкрити значення оперативного контролю як інструменту забезпечення соціальної відповідальності сільськогосподарського бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження соціальної відповідальності бізнесу на науковому і практичному рівнях досить активно проводиться останніми роками в Україні. Узагальнення висновків про її значення міститься в енциклопедії, яке полягає у наступному: «Соціальна відповідальність бізнесу - відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем» [2]. На думку, професора, доктора соціологічних наук Ф. Аделькіна, соціальна відповідальність бізнесу - це добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства в соціальній, економічній і екологічній сферах, зв'язаних з основною діяльністю компанії або тими, що виходять за рамки певного мінімуму [1]. Для сільськогосподарських підприємств реалізація соціальної відповідальності у екологічній, економічній та соціальній сферах є взаємопов'язаними напрямками роботи, сукупність яких формують їх основну діяльність.

Якісна та конкурентоспроможна продукція рослинництва і тваринництва є запорукою здоров'я і відтворення нації. Сільськогосподарське виробництво забезпечує людство істинним багатством, що примножує енергію на Землі. Екоефективний режим роботи знижує вплив підприємства на стан навколишнього природного середовища, одночасно підвищуючи його прибутковість [3].

Тому питання екологічної безпеки населення в умовах суттєвого погіршення екологічних, кліматичних та соціальних умов проживання є ключовим при реалізації соціальної відповідальності сільськогосподарських формувань. Один із можливих варіантів розв'язання назрілих проблем соціального та екологічного характеру є посилене використання прийомів оперативного контролю, вдосконалення його організації, формування належного інформаційного забезпечення, розширення кола підконтрольних об'єктів. Реалізація функції оперативного контролю в сільськогосподарських підприємствах в частині підвищення ефективності управління його еколого-соціальної діяльності потребує виокремлення певних напрямків контрольної роботи. До таких напрямків слід віднести:

1. дотримання технології виробництва сільськогосподарської продукції для підвищенню її якості і конкурентоспроможності, що сприятиме економічному зростанню підприємств галузі;
2. раціональне природокористування, що з однієї сторони забезпечуватиме якість виробленої сільськогосподарської продукції, а з іншої – сприятиме збереженню та відновленню навколишнього природного середовища;
3. планування й реалізація природоохоронних заходів, перевірка повноти й справедливості здійснених витрат на охорону навколишнього природного середовища;

4. розміщення відходів, зберігання й використання продуктів переробки у навколишньому середовищі з метою оптимізації витрат виробництва сільськогосподарської продукції та раціональному використанню енергетичних ресурсів;

5. розроблення й впровадження мотиваційних програм і заохочувальних заходів серед працівників сільськогосподарських підприємств з метою підвищення продуктивності праці та зростання інтересу селян до виробництва якісної сільськогосподарської продукції;

6. розвиток соціальної інфраструктури в сільській території та пропаганда здорового харчування серед населення з метою зростання попиту на вітчизняну сільськогосподарську продукцію і покращення здоров'я людей.

Оперативний контроль на сільськогосподарських підприємствах за наведеними напрямками в цілому сприятиме досягненню позитивних результатів у трьох взаємопов'язаних складових сільськогосподарської діяльності: економічній, соціальній та екологічній. Зокрема, посилений оперативний контроль за дотримання технології виробництва продукції рослинництва і тваринництва забезпечить покращення її якості і конкурентоспроможності на ринку, що надалі приведе до стабільного економічного зростання підприємств галузі. Окрім того, якісна вітчизняна сільськогосподарська продукція є екобезпечною і рекомендується для широкого використання й споживання населенням. Так розкривається значення соціальної функції оперативного контролю, яка передбачає створення належних умов для збереження й відтворення соціальних явищ і процесів, пропаганда здорового способу харчування й життя в суспільстві. Роль оперативного контролю в екологічній складовій сільськогосподарської діяльності пояснюється необхідністю його постійної участі у реалізації природоохоронних заходів з метою збереження й відновлення навколишнього середовища та раціонального використання енергетичних та інших природних ресурсів. Важливо, також, постійно контролювати відповідність технології виробництва сільськогосподарської продукції загальним екологічним законам.

Для ефективної реалізації функції оперативного контролю як інструменту забезпечення соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств необхідно удосконалити його інформаційне забезпечення в екологічній та соціальній складових їх діяльності. Достатньою мірою соціальна відповідальність передбачає покращення соціально-культурного розвитку працівників господарств галузі та стабільний розвиток економічної ситуації в сільських територіях. Для виконання даного напрямку соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств необхідно вдосконалити інформаційне забезпечення оперативного контролю запланованих та проведених соціально-культурних заходів, що найоптимальнішим способом буде відображатися в оперативній відомості. У пропонованому звіті рекомендуємо фіксувати наступні дані:

- 1) кількість працівників за структурними підрозділами;
- 2) характеристика та оцінка плинності кадрів (в частині прийнятих і звільнених осіб);
- 3) показники забезпеченості частковим та повним харчуванням працівників в динаміці;
- 4) показники забезпеченості працівників житлом в динаміці в розрахунку на 1 працюючого;
- 5) характеристика організованих культурно-просвітницьких та розважальних заходів і чисельність осіб, що отримали додаткові матеріальні стимули, в результаті їх проведення;
- 6) чисельність премійованих осіб за результатами їхньої роботи.

Гостра необхідність оперативного контролю в сучасних умовах господарювання відчувається при здійсненні екологічної діяльності сільськогосподарських підприємств. Збереження та відновлення навколишнього природного середовища, правильне використання ґрунтів та відповідне розміщення відходів виробництва і переробки є основними завданнями оперативного контролю цього напрямку. Тому для вдосконалення його інформаційного забезпечення пропонуємо використовувати оперативну відомість контролю проведення робіт з поліпшення екологічної ситуації. Запропонований звіт містить інформацію про екологічну діяльність структурних підрозділів сільськогосподарських підприємств за галузями виробництва:

1. Тваринництво:

✓ назва структурного підрозділу (ферми) та його відстань від населеного пункту;
✓ дата вивезення викидів в розрізі їх видів (екскременти тварин (в т.ч. гній, гноївка), відходи боєнь) та місце зберігання (утилізації) викидів.

2. Рослинництво:

✓ характеристика якості води за даними лабораторії в розрізі водоймищ за наступними показниками: рівень забруднення азотанами, попадання залишків засобів захисту рослин і ветеринарних препаратів, рівень забруднення біологічними факторами (бактерії, віруси, інше);

✓ характеристика родючості та урожайності ґрунтів і відповідність проектам сівозмін за кожною культурою в порівнянні з попереднім роком та нормативом;

✓ характеристика змін у ландшафті (способи використання ґрунтів на схилах і долинах).

3. Допоміжне виробництво

✓ характеристика забруднення повітря газами за показниками кількості сільськогосподарських машин і техніки в розрізі розмірів та типів двигунів.

Екологічна звітність на сьогодні повинна стати важливим елементом сталого економічного розвитку підприємств, оскільки вона є не тільки механізмом демонстрації для громадськості своєї готовності до дій з охорони навколишнього природного середовища, а й результатом самих дій. Це є і хорошим бізнесом, і джерело інформації під час аудиту [4].

Висновки. Отже, соціально-екологічна роль оперативного контролю в сільськогосподарських підприємствах пояснюється необхідністю сьогодення. Погіршення екологічної ситуації, проблеми нерационального природокористування, збільшення захворюваності серед населення потребують впровадження і здійснення постійних контрольних заходів за дотриманням технології виробництва сільськогосподарської продукції, повнотою й справедливою формування витрат на збереження й відновлення навколишнього середовища. Тому оперативний контроль посідає важливе місце при виконання соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств.

Література

1. Аделькин Ф. Результаты исследования социальной ответственности украинского бизнеса. К.: Блакить, 2005. – 349 с.

2. Електронна бібліотека «Вікіпедія»: Інтернет-ресурс [<http://uk.wikipedia.org/wiki/>]

3. Жук В. М. Екологічні аспекти бухгалтерського обліку в агропромисловому виробництві / В. М. Жук // Агроекологічний журнал. - 2012. - № 2. - С. 18-23.

4. Integrated Environmental and Economic Accounting – United Nations, European Commission, International Monetary Fund Organization for Economic Cooperation and Development World Bank, 2003. – 598 p.

УДК 339.138:00

Ольга Романенко

ДЕТЕРМІНАНТИ КОМУНІКАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНТЕРНЕТ

У статті розглянуто нові можливості для взаємодії контрагентів ринкових відносин на основі Інтернет. Саме комунікаційний потенціал Інтернет надає переваги як продавцям, так і потенційним покупцям, дає можливість збільшувати швидкість товарообігу та оперативність реагування на мінливі умови ринку. Виникає необхідність ідентифікації найбільш важливих детермінант, які формують комунікаційний потенціал Інтернет.

The article deals with new possibilities for interaction contractors market economybased on the Internet. This communication potential of the Internet provides the benefits of both the seller and potential buyers, makes it possible to increase the rateof turnover and responsiveness to changing market